

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport Kortare ledtider för elnätsutbyggnad

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Energimarknadsinspektionen (Ei) bedömer i rapporten att myndigheterna tillsammans med nätägarna kan korta ledtiderna för elnätsutbyggnad med en tredjedel genom de åtgärder som identifierats i uppdraget. Detta gäller åtgärder som nätägarna och myndigheterna kan genomföra direkt utan författningsändringar, bland annat genom tidig dialog med Försvarmakten, tidig naturvärdesinventering och fältbesök samt tidig kommunikation med allmänheten och markägarna. Ei har inom uppdraget också skapat en plattform för kunskapsutbyte och vidare lärande. Ei anger att kunskapsplattformen samlar kompetens för att skapa möjlighet att effektivisera och vidareutveckla processen, för vidare lärande och för att samverka inom det gemensamma kompetensområdet. Ei anger att plattformen ska bidra till att möta behovet av samarbetsformer mellan berörda myndigheter och nätägare.

Ei lämnar också förslag till två författningsändringar:

- Ei:s beslut om medgivande enligt 17 § ledningsrättslagen (1973:1144) ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Sådana medgivanden ska också gälla omedelbart.
- Det ska framgå av förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att Ei inom åtgärder för kunskapsutbyte och vidare lärande ska skapa förutsättningar för en väl planerad och resurseffektiv elnätsutbyggnad samt höja kunskapen om processen för elnätsutbyggnad och elnätsutbyggnadens roll i samhällsutvecklingen hos såväl myndigheter och företag som hos allmänheten.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Ei fick tillsammans med Lantmäteriet och länsstyrelserna i september 2021 i uppdrag av regeringen att utveckla och testa nya arbetssätt för en koordinerad process för de tillstånd och rättigheter som krävs för att bygga ut eller förstärka det svenska elnätet. Ei har lett arbetet som i denna rapport avrapporteras. Inom regeringsuppdraget har åtgärdsförslag, som syftar till att minska ledtiderna i nätutvecklingsprocessen samlats in från berörda myndigheter, samt ett urval av nätägare och företag.

Ei anger att utbyggnaden av en kraftledning från att behovet identifieras till att den tas i drift ofta tar alltför lång tid. Hur lång tid det tar anges bero på flera olika faktorer, så som projektets omfattning och miljöpåverkan, men också typen av nätkoncession, avtal med markägare och vilka alternativa lösningar som finns. Det krävs ofta tillstånd från flera myndigheter och tillståndprocesser genomförs efter varandra. Ei anger att man skulle kunna spara in tid om processer skedde parallellt och samordnat.

Ei lämnar två förslag till författningsändringar. Det första förslaget innebär att Energimarknadsinspektionens beslut om medgivande enligt ledningsrättslagen (1973:1144) ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar enligt ellagen (1997:857). Ei anger att syftet med ett medgivande enligt ledningsrättslagen är att ledningsrättsförrättningen ska kunna ske parallellt med handläggningen av en ansökan om nätkoncession för linje. Ei anger vidare att deras rutin vid expediering av beslut om medgivande enligt ledningsrättslagen är att endast skicka beslutet till den nätägare som ansökt om medgivandet. Ei anger att detta förfarande försvårar för lantmäterimyndigheten påbörja förrättningen, eftersom det kan uppstå en otydlighet om när beslutet om medgivande vinner laga kraft gentemot de sakägare som kan beröras av ledningsrättsförrättningen och därmed vara berättigade att överklaga Ei:s beslut.

Ei anger att förslaget om verkställbarhet säkerställer att den effektivare handläggningsslag som ledningsrättslagen tillåter också får användas. En konsekvens av att medgivandebesluten blir gällande omedelbart är att överprövande instans kan besluta om inhibition, vilket innebär att verkställigheten av medgivandebeslutet tillfälligt stoppas, det vill säga att handläggningen hos lantmäterimyndigheten får avvakta. Upphävs senare inhibitionsbeslutet kan handläggningen återupptas.

Det andra förslaget till författningsändring som Ei föreslår är att det ska framgå av förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att Ei inom åtgärder för kunskapsutbyte och vidare lärande ska skapa förutsättningar för en väl planerad och resurseffektiv elnätsutbyggnad samt höja kunskapen om processen för elnätsutbyggnad och elnätsutbyggnadens roll i samhällsutvecklingen hos såväl myndigheter och företag som hos allmänheten. Ei anger att det i uppdraget ingår att Ei ska skapa en plattform för kunskapsutbyte och vidare lärande. Ei anger att kunskapsplattformen bör utvecklas till en digital kunskapsbas för att långsiktigt vara till nytta för kunskapsutbyte och vidare lärande och att plattformen därför kontinuerligt måste uppdateras och utvecklas för att vara tillförlitlig och till nytta. Ei anger att det därför bör framgå av förordningen med instruktion för Ei att myndigheten ska skapa förutsättningar för en väl planerad och resurseffektiv elnätsutbyggnad. Ei anger att det även bör framgå att plattformen ska syfta till att höja kunskapen om processen för elnätsutbyggnad och elnätsutbyggnadens roll i samhällsutvecklingen hos såväl myndigheter och företag som hos allmänheten.

Vidare redogör Ei för ett antal åtgärder som är direkt genomförbara bland annat hos myndigheter och lämnar förslag till frågor som kan utredas vidare. En sammanfattning av dessa återfinns på sida 8-9 i remissen. Ei lyfter särskilt fram att följande bör utredas:

- Ändring av giltighetstiden för tillstånd och dispenser
- Överklaganden av beslut inom nätutvecklingsprocessen
- Ersättning för markåtkomst

Dessa frågor beskrivs mer fördjupat på sidorna 106–112 i remissen.

Regelrådets bedömning. Ei:s redogörelse av förslagets bakgrund och syfte är tydlig.

Regelrådet finner redogörelsen av bakgrund och syfte med förslaget godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Vad gäller förslaget om kungörelse av beslut om medgivande så anger Ei att alternativet till direkt verkställbarhet är en ordning som säkerställer att besluten om medgivande kan vinna laga kraft, vilket enligt Ei förutsätter att den koncessionsgivande myndigheten kan delge alla klagoberättigade. Ei bedömer att det i dagsläget inte är möjligt att delge besluten med samtliga klagoberättigade. Därför lämnas förslaget om kungörelsedelgivning. Ei anger att kungörelsedelgivning dock inte är något skydd mot att besluten inte kan verkställas på grund av att de överklagas. Ei anger att om förslaget om kungörelsedelgivning genomförs kan lantmäterimyndigheten inleda en ledningsförrättning när beslutet vunnit laga kraft. Att enbart genomföra denna ändring innebär dock längre ledtider jämfört med alternativet att också göra besluten direkt verkställbara, eftersom lantmäterimyndigheten måste invänta tiden för delgivning av beslutet, överklagandetidens utgång och eventuell överprövning av beslutet.

Ei redogör vidare för förslagets nollalternativ och beskriver att utan ett införande av direkt verkställbarhet av medgivandebesluten kommer lantmäterimyndigheten även fortsättningsvis vara hänvisad att avvakta att besluten vinner laga kraft innan ledningsförrättning kan inledas. Ei beskriver vidare att utan en förändring av vilka beslut som Ei ska kungöra kommer osäkerheten kring när beslut om medgivande enligt 17 § ledningsrättslagen vinner laga kraft att kvarstå. Ei anger att lantmäterimyndigheten då även fortsättningsvis kommer att vara förhindrad att inleda ledningsförrättningar för koncessionspliktiga ledningar innan nätkoncession har meddelats, även om Ei har lämnat sitt medgivande. Detta innebär ett hinder mot att minska ledtiderna från det att ansökan om nätkoncession kommer in till det att ledningsförrättningen avslutas.

Vad gäller förslaget om kunskapsplattformen anger Ei att det alternativ som bedömts relevant för att även i framtiden säkerställa ett prioriterat arbete med kunskapsplattformen är att regeringen genom sina årliga regleringsbrev eller fristående uppdrag ger myndigheterna i uppdrag att arbeta med frågan. Ei bedömer att det dock är mindre lämpligt att det utförs med stöd av enskilda uppdrag som ska återrapporteras eftersom det är troligt att det är ett arbete som kommer att behöva pågå kontinuerligt under lång tid.

Ei anger att nollalternativet innebär att den föreslagna bestämmelsen inte införs i Ei:s myndighetsinstruktion, vilket innebär mindre styrning av myndigheterna såväl som mindre stöd för Ei och de andra berörda myndigheterna, Lantmäteriet och länsstyrelserna, att arbeta med kunskapsplattformen. Ei anger att nollalternativet innebär en risk att arbetet med kortare ledtider för elnätsutbyggnad genom att upprätthålla och utveckla kunskapsplattformen inte får ökad prioritet hos de berörda myndigheterna. Detta skulle enligt Ei leda till att ledtiderna inte kortas på det sätt som är önskvärt.

Regelrådets bedömning. Ei:s redogörelse av förslagets alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd är utförlig och tydlig.

Regelrådet finner beskrivningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Vad gäller förslaget om kungörelse av beslut om medgivande så anger Ei att de föreslagna ändringarna gäller två ändringar av administrativ karaktär, nämligen kungörelsedelgivning och omedelbar verkställbarhet av vissa beslut, och att dessa frågor varken är reglerade i eller påverkade av EU-rätten. Inte heller förslaget om kunskapsplattformen anges vara reglerat i eller påverkat av EU-rätten.

Regelrådets bedömning. Ei redogör för förslagets överensstämmelse med EU-rätten i den bemärkelse att de anger att förslagen rör frågor som varken är reglerade på EU-nivå eller påverkas av EU-rätten. Redogörelsen är tydlig.

Regelrådet finner redogörelsen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Vad gäller förslaget om kungörelse av beslut om medgivande så anger Ei att ikraftträdandet bör, med hänsyn till lagstiftningsprocessen, ske den 1 juli 2024. Efter riksdagsbeslutet bör information läggas ut på Ei:s och Lantmäteriets webbplatser. Ei ser inga behov av ytterligare informationsinsatser.

Gällande det föreslagna om kunskapsplattformen så anger Ei att förändringen endast kräver ändringar i förordningar, som regeringen själv kan besluta om. Ei anger att det är lämpligt att koppla uppgiften till den årliga finansieringen av myndigheternas verksamhet, som följer kalenderår. Ikraftträdande bör därför ske den 1 januari 2024. Ei anger vidare att när kunskapsplattformen lanseras bör information om detta framgå av berörda myndigheters webbplatser.

Regelrådets bedömning. Ei redogör för särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande samt behovet av speciella informationsinsatser för de föreslagna ändringarna. Redogörelsen är tydlig.

Regelrådet finner beskrivningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Ei beskriver att elnätet kan delas in i tre nivåer: transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Transmissionsnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer från de stora kraftverken till de regionala elnäten och även till utlandsförbindelserna. Ei beskriver att det svenska elsystemet är tätt sammankopplat med angränsande länder och att transmissionsnätet ägs av staten och förvaltas av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Sedan finns regionnäten, den andra nivån, som transporterar el från transmissionsnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio, Eon och Vattenfall. Den tredje nivån är lokalnäten, som ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder. Lokalnäten ägs till cirka 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och resterande del av olika privata och kommunala aktörer.

Elnätsföretagen delas in i transmissionsnätsföretag och distributionsnätsföretag. Transmissionsnätsföretag är Svenska kraftnät, som är ett statligt affärsverk med flera ansvarsområden. Ei anger att en viktig uppgift för Svenska kraftnät är att förvalta, driva och utveckla det svenska transmissionsnätet.

Distributionsnätföretag driver och sköter om de regionala och lokala elnäten. Ei beskriver att ett nätföretag har ett ledningsnät eller i några fall endast enstaka ledningar och ansvarar för drift och underhåll av elnätet. De ansvarar för att elenergin transporteras från elproduktionsanläggningarna till elkunderna. Distributionsnätföretagen ansvarar också för att nivån på underhållet av det egna nätet är tillräcklig för att garantera att leveranssäkerheten upprätthålls. Ei beskriver vidare att ett distributionsnätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för annans räkning. I Sverige finns cirka 170 distributionsnätsföretag.

Ei beskriver att storleken på företagen varierar stort. Tre företag har cirka 800 000 uttagsabonnemang vardera och ytterligare sju företag mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i uttagspunkt. Dessa tio företag har sammanlagt över 3 300 000 uttagsabonnemang, medan de tio minsta företagen sammanlagt har färre än 7 000. Medelvärdet är cirka 36 000 uttagsabonnemang per nätföretag, medan medianen är betydligt lägre, cirka 11 000.

Regelrådets bedömning. Ei redogör för vilken bransch som berörs av förslaget, hur marknaden ser ut och vilka olika typer av aktörer som berörs av förslaget. Vidare redogör Ei för antalet berörda företag samt storleken på dessa. Beskrivningen är tydlig.

Regelrådet finner beskrivningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Vad gäller förslaget som handlar om beslut om medgivande anger Ei att det bör ha en positiv påverkan på nätföretagens kostnader och verksamhet med tanke på att förslagen innebär tidsmässigt kortare processer. Det innebär att planeringen underlättas genom en minskad osäkerhet. Snabbare processer innebär även att nätförstärkningar som är nödvändiga för att kunna ansluta enstaka större kunder eller flera mindre kunder kan ske fortare. Eftersom nätverksamhet bedrivs som monopol innebär det ingen påverkan på konkurrensförhållanden. En förkortad process för att bygga ut elnätet har en positiv påverkan på företag som vill ansluta om det kan ske fortare. I övrigt påverkas företag i egenskap av markägare. Ei anger att en effektivare nätutbyggnadsprocess innebär att osäkerheten blir kortvarigare för berörda markägare. Markägarens skydd av äganderätten bedöms inte bli påverkad. Ei anger att förändringarna endast innebär att lantmäterimyndigheten enklare ska kunna inleda arbetet med ledningsrättsförrättningen. Ei anger vidare att förslaget om kungörelsedelgivning innebär en ökad arbetsbelastning och kostnad för Ei då ytterligare ett beslut som Ei fattar ska kungöras. Ei anger dock att förslaget endast ökar arbetsbelastningen i liten omfattning, och den positiva effekten av att säkerställa att besluten om medgivande vinner laga kraft överväger den negativa effekt som en ökad arbetsbelastning kan medföra.

Gällande förslaget om kunskapsplattformen anger Ei att konsekvenserna för företag bör bli positiv, särskilt för nätföretagen, eftersom nätutbyggnadsprocessen bör bli kortare och mer effektiv med ett minskat behov av kompletteringar. Ei anger att en förkortad process för att bygga ut elnätet har en positiv påverkan på företag som vill ansluta om det kan ske fortare. Ei beskriver vidare att en annan möjlig positiv påverkan kan uppstå, eftersom en effektivare nätutbyggnadsprocess innebär att osäkerheten blir kortvarigare för berörda markägare.

Regelrådets bedömning. Ei beskriver vilka typer av kostnadsbesparingar och effektiviseringar som förslagen väntas leda till. Ei gör dock inget försök till att kvantifiera dessa, vilket hade

varit önskvärt. Regelrådet har förståelse för att det i detta fall är svårt att med någotsånär stor säkerhet uppskatta av vilka belopp som kan besparas genom till exempel kortare processer. I och med detta, samt att förslaget väntas innebära besparingar och effektiviseringar snarare än kostnadsökningar, anser Regelrådet att det inte är någon uppenbar brist att kvantifieringar saknas.

Regelrådet finner beskrivningen av förslagets påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet godtagbar trots önskvärda förtydliganden.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Ei gör ingen specifik redogörelse av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag. I beskrivningen av förslagets effekter på företagen beskriver dock Ei att eftersom nätverksamhet bedrivs som monopol innebär förslaget ingen påverkan på konkurrensförhållanden för berörda företag.

Regelrådets bedömning. Ei beskriver mycket kortfattat att förslaget inte väntas påverka konkurrensförhållandena för berörda företag eftersom nätverksamhet bedrivs som monopol. I detta fall finner Regelrådet att beskrivningen är kort och tydlig. Vidare bedömer Regelrådet att kortare ledtider indirekt även påverkar företag som är i behov av energi vilket i sin tur kan förväntas innebära en positiv effekt för svenska företags konkurrenskraft.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Ei redogör inte för förslagets påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådet gör följande bedömning. Eftersom det inte är uppenbart att det kommer uppstå någon påverkan på företagen i andra avseenden är denna brist inte väsentlig.

Regelrådet finner, utifrån förutsättningarna i ärendet, avsaknad av information om regleringens påverkan på företagen i andra avseenden godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Ei redogör inte för särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Regelrådet gör följande bedömning. Även om förslaget inte skulle väntas medföra särskilda effekter för små företag, eller om förslagsställaren inte ser anledning att ta särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning på grund av att nätverksamhet bedrivs som monopol, så bör förslagsställaren redogöra för hur man har kommit fram till en sådan bedömning och även förklara varför ingen särskild hänsyn tas till små företag vid reglernas utformning.

Regelrådet finner att beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Sammantagen bedömning

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets bakgrund och syfte, alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd, förslagets överensstämmelse med EU-rätten, tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser, berörda

företag utifrån antal, storlek och bransch, påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet, påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag och regleringens påverkan på företag i andra avseenden godtagbar. Regelrådet finner att beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Regelrådet finner sammantaget att konsekvensutredningen är väl genomförd. Konsekvensutredningen är pedagogisk såväl som tydlig och förslagsställaren ger en utförlig beskrivning av berörda företag och hur dessa förslag, om de tas vidare, kan ha en positiv och inte minst viktig effekt för elnätets utbyggnad.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 26 oktober 2023.

I beslutet deltog: Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjær och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av: Erik Palm

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Erik Palm
Föredragande